УДК 808.5 + 811.111.142

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-1\(1\)-27-36](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-1(1)-27-36)

Гончаренко-Закревська Наталія Валеріївна кандидат педагогічних наук, доцент, зав. кафедри іноземних мов, факультет міжнародних відносин, Національний авіаційний університет, проспект Відрадий, 4, корп. 7, м. Київ, 03058, тел.: (067) 656-29-97, <https://orcid.org/0000-0002-4393-9750>

Дюканова Ніна Михайлівна доцент, доцент кафедри іноземних мов, факультет міжнародних відносин, Національний авіаційний університет, проспект Відрадий, 4, корп. 7, м. Київ, 03058, тел.: (066) 404-53-53, <https://orcid.org/0000-0001-7192-2705>

ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ ІНШОМОВНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ У ВНЗ

Анотація. У статті проаналізована концепція «академічної грамотності» та принципи її поліпшення у викладачів і студентів вищих навчальних закладів незалежно від їх профілю. Наголошено про монополію англійської мови при написанні і публікації академічних робіт у світі. Також охарактеризовано стиль академічного письма, традиції якого склалися досить давно завдяки зусиллям як науковців і освітян, з одного боку, так і редакторів наукових журналів, з іншого боку. Досягненню належного рівня академічної грамотності студентів сприяє їх участь у «академічному дискурсі», про що вперше вказав французький соціолог П'єр Бурдьє. Він же наголосив про існування «лінгвістичного непорозуміння» між викладачем і студентом через брак відповідних компетенцій у останнього, а також через існуючу в той час систему стосунків між ними. Автори даної роботи вважають досягнення належного рівня академічної грамотності при вивченні англійської мови в українських ВНЗ ще складнішою проблемою в силу об'єктивних причин. Один з шляхів її вирішення – це популяризація і дотримання принципів сучасного академічного письма, таких як чіткість і структурованість академічного тексту. Сам академічний стиль інтерпретується як монотип, диференційований лише за жанрами. Слід враховувати також конкретні функції мови, які є характерними для цього стилю, а саме: критичне мислення, обережність формулювань, класифікація і перелік, пояснення термінів, порівняння і протиставлення, опис тенденцій, опис цифрових даних, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, наведення прикладів і використання слів-зв'язок. Застосування цих лінгвістичних функцій проілюстровано прикладами з банків академічних фраз. Окреслено зміст цього досить нового явища у академічному письмі на основі

використання готових нейтральних фразових кліше. Надано загальні рекомендації щодо написання і редагування академічних робіт англійською мовою.

Ключові слова: академічна грамотність, академічний дискурс, лінгвістичне непорозуміння, стиль, прийоми спрощення і структурування тексту, функції академічного письма.

Honcharenko-Zakrevska Nataliia Valeriivna Candidate of Pedagogical Sciences, Docent of Foreign Languages chair, head of the Chair of Foreign Languages, Department of International Relations in National Aviation University, Vidradnyi Ave., 4, Build. 7, Kyiv, 03058, tel.: (067) 656-29-97, <https://orcid.org/0000-0002-4393-9750>

Diukanova Nina Mykhailivna Docent of Foreign Languages Chair, docent of the Chair of Foreign Languages, Department of International Relations in National Aviation University, Vidradnyi Ave., 4, Build., 7, Kyiv, 03058, tel.: (067) 656-29-97, <https://orcid.org/0000-0001-7192-2705>

WAYS TO IMPROVE FOREIGN LANGUAGE ACADEMIC LITERACY AT UNIVERSITIES

Abstract. The concept of academic literacy and the principles of its improvement among students of universities of any profile have been stated in the article. The monopoly of English language in academic papers writing and publishing all over the world has been emphasized. The article deals with primarily academic writing the traditions of which were constituted globally long ago thanks to efforts of both educators and scientists, on the one hand, and the editors of scientific journals, on the other hand. The French sociologist Pierre Bourdieu first introduced the term ‘academic discourse’ meaning the achievement of the proper level of academic literacy in university students. It was him who stated the existence of ‘linguistic misunderstanding’ between a professor and a students because the latter may lack relevant competencies, also because of the existing relationship system. The authors of the article consider the achievement of the proper level of academic literacy while studying English at Ukrainian universities the much more complicated problem due to objective reasons. To solve it, in their opinion, it is necessary to proceed from the principles of academic writing that had been formed in the world, such as clarity and clear structure of the scientific text understood as a monotype differentiated only by genres. In addition, the specific language functions characteristic for this style are to be taken into account, e.g.: critical thinking, being cautious, classifying and listing, compare and contrast, defining terms, describing trends, describing quantities, explaining causality, giving examples, and signaling transitions. The application of

these language functions has been illustrated by the examples from academic phrasebanks. The content of this relatively new phenomenon in academic writing where some neutral phrases from research articles and theses are used has been explained. Some recommendations as for writing and editing of academic papers in English have been given.

Keywords: academic literacy, academic discourse, linguistic misunderstanding, style, techniques to simplify language and text structure, functions of academic writing.

Постановка проблеми. Наразі спостерігається тенденція до інтернаціоналізації вищої освіти, причому англійська мова залишається практично монополістом щодо публікації результатів наукових досліджень [1-6]. Тому проблема формування у освітян академічної грамотності і поліпшення знання англійської мови як бази для безперервної освіти (магістратура, аспірантура і/ або подальша професійна діяльність) набуває все більшого значення в контексті глобалізації і інтеграції української системи освіти в світову академічну систему.

Програмою-максимум для усіх освітян залишається оволодіння стилем англійського академічного письма на такому рівні, який дозволяє публікацію статей у провідних наукових журналах за кордоном чи захист дипломної роботи/ дисертації англійською мовою, що свідчить про реальну інтегрованість цієї особи до світового наукового співтовариства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вперше поняття «академічного дискурсу» було сформовано французьким соціологом П'єром Бурдьє, який аналізував проблеми академічної грамотності у вищій школі, відмічаючи наявність там академічного дискурсу [7, С.4]. Як висновок, він констатує існування «лінгвістичного непорозуміння» *linguistic misunderstanding* між тогочасними студентами і викладачами через надмірний вплив, навіть тиск останніх. Йшлося про те, що очікування викладача часто не співпадали з можливостями і здібностями реальних студентів, які важко сприймали академічну мову, особливо в її писемному варіанті. Їм бракувало головним чином знань термінології та певних продуктивних навичок. Зауважимо, що йшлося про пару споріднених мов (англійської і французької).

Робота П'єра Бурдьє дала поштовх цілій низці досліджень, з яких можна виділити Роберта Дея, Джона Морлі, Джона Дея, Ольги Ільченко, Юрія Семенова, Анатолія Богатирева та інших.

«Лінгвістичне непорозуміння», звичайно, має місце і в сучасній українській вищій школі. На нашу думку, воно виникає передусім за рахунок значної відмінності між українською і англійською мовами, які належать до різних мовних груп, але не тільки.

Наразі формування загальноосвітнього замовлення, адресованого кафедрам іноземних мов, характеризується такими двома протиріччями:

1) тенденцією на розширення асортименту компетенцій студентів і 2) відмовою від ділення груп за рівнем мовної підготовки і професійних інтересів. Наслідком цього стало скорочення штату науково-педагогічних працівників, зменшення кількості аудиторних занять та інтенсифікація праці викладачів [3, 4]. В цьому відношенні кафедра іноземних мов Факультету міжнародних відносин НАУ залишається приємним винятком.

Взаємодія формального прагнення до якісного навчання і водночас економії грошових коштів ставить сучасного викладача англійської мови у непрості умови пошуку рішень, які б задовольнили підвищені професійні вимоги і обмежені можливості їх виконання [4, С. 8]. Ці протиріччя, а також підвищене навантаження науково-педагогічних працівників за рахунок підготовки додаткових навчально-методичних матеріалів, особливо посилилося під час карантину через COVID-19.

Під «академічною грамотністю» розуміють володіння «академічним дискурсом», тобто певними *рецептивними* (слухання, читання) і *продуктивними* (письмо, говоріння) навичками [3, 8]. Академічна грамотність студента вищого навчального закладу включає до себе два типи компетенції – загальні (знання англійської мови на певному рівні) і професійні (які є необхідними в більш вузькій науковій чи практичній сфері). Основу академічної грамотності складає писемна мова (написання анотацій, наукових статей, тез, есе, курсових і дипломних робіт) [8, С. 178].

Один із доступних шляхів рішення даної проблеми полягає у вдосконаленні володіння стилем академічного письма задля підвищення рівня комунікації між студентом і викладачем. Це є особливо актуальним за умов дистанційного навчання, коли стає необхідним поліпшувати «читабельність» конспектів лекцій та інших матеріалів, які створюють викладачі.

Отже, **метою** даної роботи є викладення принципів поліпшення ясності академічного письма з огляду на терміни «академічної грамотності» і «академічного дискурсу», про які йшлося вище.

Автори ставили перед собою такі **завдання**:

- 1) коротко охарактеризувати загальні принципи спрощення і поліпшення «читабельності» англійської академічної писемної мови,
- 2) проаналізувати конкретні функції мови, які є задіяними у стилі академічного письма, і
- 3) проілюструвати їх конкретними прикладами з фразових банків.

Виклад основного матеріалу. Стиль англійської академічної прози є досить уніфікованим, що було досягнуто за рахунок десятиріч напруженої праці науковців, освітян і редакторів наукових журналів. Водночас основними критеріями якісної прози для них залишаються чіткість, ясність і структурованість при викладенні матеріалу [2, 5, 9, 10].

Актуальність роботи обумовлена тим фактом, що поліпшення викладання професійно-орієнтованої і академічної англійської мови є нагальною потребою сьогодення. Питання ясності і читабельності тексту виходить на передній план і набуває ще більшого значення в процесі інтеграції української освіти до існуючих у світі систем уніфікації тексту [1, 2, 5].

У цілому в літературі домінує розуміння наукового тексту як монотипу, який є диференційованим лише у плані виділення основних жанрів, таких як дипломна робота, дисертація, наукова стаття, оглядова стаття, монографія, тощо [1] і визначається певними синтаксичними, графічними, морфологічними, макросемантичними і стилістичними структурами [3]. Тому можна вважати, що наші рекомендації щодо поліпшення стилю академічного письма носять універсальний характер.

Взагалі простота (читабельність) тексту визначається такими факторами, як довжина речення, довжина слів й частота знайомих читачу слів, що підтверджує цитата: “The best English is that which gives the sense in the fewest short words” [10, с.18]. Легше за все досягти мети за рахунок скорочення речень, які у академічному тексті мають об’єктивну тенденцію подовжуватися через наявність посилок, цифрових та інших даних у дужках. Проте навіть тут слід прагнути до максимального скорочення кількості слів, не порушуючи при цьому змісту і структури речення [2, 5, 10]. Іноді достатньо просто викреслити зайві слова і спростити інші, наприклад:

No: An extensive review of the literature available at the present time leads us to the inescapable conclusion that maternal age shows a statistical association with income.

Yes: Most studies have shown an association between maternal age and income
– Більшість досліджень продемонстрували кореляцію між віком матері і рівнем доходів родини.

Структурованість тексту досягається завдяки поділу його на абзаци. Їх використовують для того, щоб згрупувати пов’язані між собою думки і надати читачу візуальний відпочинок. В академічних роботах нерідко спостерігається дефіцит абзців, коли неможливо зрозуміти, де закінчується одна і розпочинається інша група думок [5].

Рівень сприйняття тексту покращується, якщо вже у першому реченні розкрито напрям подальших думок автора. Іншими словами, абзац має відкриватися головним, а в подальшому пояснюватися/ деталізуватися допоміжними реченнями [10]:

Maintaining a healthy lifestyle requires eating a nutritious diet and getting regular exercise. [головне речення] *A nutritious diet includes eating a variety of goods from each of the four food groups: meat, dairy, fruits and vegetables, and grains. Regular exercise is also an essential part of keeping a healthy lifestyle* [допоміжні речення]. – Дотримання здорового образу життя пов’язано з

належним рівнем харчуванням і фізичним навантаженням. Поняття правильного харчування включає уживання їжі з чотирьох груп харчових продуктів: м'ясо, молоко, фрукти і овочі, а також зернові культури. Регулярні фізичні вправи є також необхідними для дотримання здорового образу життя.

Ці принципи поліпшення ясності і чіткості письма вважаються універсальними і придатними до застосування у будь-якому писемному жанрі.

При написанні академічних робіт пам'ятають про те, що у цьому стилі знайшли своє відображення конкретні функції мови, які ми ілюструємо прикладами з банків академічних фраз, тобто банків готових фраз з наукових статей і дисертацій, зібраних, перероблених і опублікованих британськими лінгвістами [11, 12]. Всі фрази є нейтральними і універсальними за змістом, що унеможливорює звинувачення їх користувачів у плагіаті. Ми вважаємо за доцільне користуватися ними при написанні робіт у різних жанрах академічної прози, зокрема дипломних робіт, наукових статей і дисертацій [7, 9, 11, 12].

Being critical – критичне мислення. Від авторів академічних робіт очікують критичного ставлення до літературних джерел, які вони використовують і на які вони посилаються. Це вимагає від них аналітичного підходу і не обов'язково означає згоду з усім, що було опубліковано раніше. Критичне ставлення до літератури означає також пошук причин, у силу яких вчені не можуть сприймати щось як безперечну істину і призводить до виявлення проблем з аргументацією чи методологією автора чи пошуку критики його робіт з боку інших науковців. Шрифтом виділені конкретні прийоми, що при цьому застосовуються:

Previous research findings into X have been inconsistent and contradictory [1-3]. – Результати більш ранніх досліджень X були суперечливими і тому не заслуговують на увагу [1-3].

Being cautious – обережність формулювань. Один з найсуттєвіших аспектів академічного письма – це тенденція авторів уникати зайвих узагальнень і абсолютної упевненості у своїх висновках. Тому існує чимало лінгвістичних способів пом'якшення категоричності виразів. Це так звані hedging devices.

These frequent storms are almost certain/ could be/ may be/ might be due to climate change – Ці часті шторми можуть бути обумовлені змінами у кліматі.

Classifying and listing – класифікація і перелік. Проводячи класифікацію предметів чи явищ, дослідники виявляють сумісність чи відмінності між елементами вибірки. Перечень, в свою чергу, дозволяє спростити будь-який текст і зробити його більш структурованим. Функція класифікації часто сполучається із функцією написання дефініцій, що використовується у великих академічних роботах типу дипломного проекту чи дисертації.

X may be divided into three main classes/ sub-groups/ categories. – X можна поділити на три основні класи/ підгрупи/ категорії.

All good research papers have certain qualities in common:

- *clear sentences*
- *accurate word choice*
- *concise construction. Усі хороші наукові статті мають спільні риси,*

a same:

- *ясно побудовані речення*
- *точно підібрані слова*
- *чітку структуру.*

Compare and contrast – порівняння і протиставлення. Виявлення подібності чи відмінностей між речами чи поняттями допомагає краще зрозуміти предмет. Зазвичай процес виявлення подібності або відмінностей супроводжується аналізом, коли порівнюються дещо ціле і окремі його компоненти і дається їх оцінка. При цьому порівняння і протиставлення передують процесу оцінювання.

X is different from Y in a number of aspects. – X відрізняється від Y у різних аспектах.

Defining terms – пояснення термінів. Від авторів академічних робіт часто очікують дефініції ключових термінів. Передусім це робиться задля того, щоб науковий керівник чи рецензент переконався у тому, що автори правильно їх розуміють. Багато суперечок у академічній, дипломатичній і юридичній сферах зумовлені відмінностями у інтерпретації одного й того ж терміну через неправильні дефініції чи переклад:

A university is an institution where knowledge is produced and passed on to others. – Університет – це установа, де набуті знання передаються іншим особам.

Describing trends – опис тенденцій. Ми розуміємо тенденцію як загальний напрямок розвитку чи зміни чогось з часом, а проекцію – як передбачення змін у майбутньому, наприклад:

The graph shows that X caused/ led to/ resulted in a gradual increase in Y in 2020. – На графіку показано, що X призвело до поступового зростання Y в 2020 р.

Describing quantities – опис цифрових даних. Мова, за допомогою якої описують числівники, може здаватися складною для студентів чи науковців, для яких англійська мова не є рідною, через комбінації коротких слів (прийменників чи займенників) типу: nearly, approximately, by, over half, nearly quarter, fewer/ less than тощо.

The annual birth rate dropped from 44.4 to 38.5 per 1000 per annum. – Щорічна народжуваність понизилася з 44, 4 до 38,5 на 1000 населення.

Explaining causality – виявлення причинно-наслідкових зв'язків. Написання практично усіх академічних робіт вимагає глибокого й всебічного дослідження теми і шляхів вирішення проблеми, що пов'язано з виявленням причинно-наслідкових зв'язків між об'єктами і суб'єктами дослідження.

Most of the instability in X stems from the economic effects of the war. – Нестабільність X обумовлена передусім економічними ефектами війни.

Giving examples – наведення прикладів. Автори академічних робіт наводять приклади як доказ на підтримку своїх аргументів чи захист своєї точки зору. Приклади використовуються також для полегшення засвоєння незнайомих чи складних концепцій, тому що будь-яке твердження, що супроводжується прикладами або ілюстраціями, звучить набагато переконливіше.

For example, the word 'doctor' used to mean a 'learned man.' - Наприклад, слово «лікар» завжди вважалось синонімом «вченої людини».

Signalling transitions – використання слів-зв'язок. Автори мають сигналізувати, коли вони переходять з однієї теми на іншу чи з одного розділу на інший, що здійснюється за допомогою цілої системи перехідних слів типу consequently, furthermore, moreover, thus тощо.

Furthermore, it can be seen from the limited works on this issue. Більш того, це можна помітити у небагатьох роботах з цього питання..

Наведені приклади орієнтують читача на загальноприйнятну стилістику англійської академічної прози і сприяють поліпшенню читабельності академічних робіт.

Висновки. «Академічна грамотність» вимагає від учасників навчального процесу не тільки оволодіння певними знаннями і навичками щодо створення письмового тексту, а і розвиває у них спроможність продукувати ідеї, вміння аналізувати, перефразовувати і представляти інформацію у вигляді логічного і структурованого тексту.

«Академічна грамотність» є ефективним засобом розвитку критичного мислення та інших навичок задля успішного функціонування науково-педагогічних працівників у «академічному дискурсі» інституціональному дискурсі, який передбачає комунікацію у певних рамках статусно-рольових стосунків (студент – викладач, аспірант – науковий керівник дисертації, дослідник – редактор наукового журналу тощо).

Викладені матеріали орієнтують читацьку аудиторію на дотримання стилю академічного письма на основі засвоєння певних мовних функцій. Таким чином, на базі літератури і практичного досвіду авторів даної статті можна зробити такі висновки:

- Стиль академічного письма характеризують структурованість, строгість та функціональність.
- Шляхи усунення «лінгвістичного непорозуміння» автори вбачають у дотриманні конкретних лінгвістичних прийомів при написанні академічних робіт.
- Спрощення і покращення читабельності академічної прози досягається за рахунок правильного підбору слів/ термінів, регулювання довжини абзаців і речень, які входять до їх складу, і специфічної побудови абзацу.

- При написанні академічних текстів представляється доцільним користуватися так званими «фразовими банками».

Література:

1. Ільченко О.М. Англійська для науковців. The Language of Science: Підручник / видання друге, доопрацьоване. К.: Наук. думка, 2010. 288 с.
2. Дюканова Н.М., Касьяненко А.Л. Основи редагування наукових статей, написаних англійською мовою. Проблеми освіти. Збірник наук. праць. 2018. Вип. 89. С. 125-133.
3. Богатырев А.А., Тихомирова А.В. Альтернативная стилистика научного текста в контексте формирования интеркультурной академической текстовой компетентности // Мир лингвистики и коммуникации. 2015. № 5 (юбилейный). URL: http://tverlingua.ru/archive/042/08_42.pdf.
4. Богатырев А.А., Красильникова Н.В., Тихомирова А.В. Пути формирования профессиональной коммуникативной компетентности в неязыковом вузе и «иностранный язык». Языковой дискурс в социальной практике. Сб. науч. трудов. Тверь: Твер. гос. ун-т. 2020. С.6-14.
5. Олександрова Г.М., Дюканова Н.М. Основи редагування англійської науково-технічної прози // Intellectual Archive. Toronto: Shiny World Corporation (Canada). 2016. November – December. Vol. 5. No 6. P. 91-98.
6. Олександрова Г.О., Дюканова Н.М., Касьяненко А.Л. «Academic Phrasebank» в академічних текстах англійською мовою. Проблеми освіти. Збірник наук. праць. 2019. Вип. 93. С. 49-58.
7. Bourdieu P., Passeron M. Academic Discourse: Linguistic Misunderstanding and Professional Power. – Stanford: Stanford University Press, 1994. 144 p.
8. Миролубова Н.А. Академическая грамотность как социальная практика в контексте профессиональной иноязычной компетенции. Языковой дискурс в социальной практике. Сб. науч. трудов. Тверь: Твер. гос. ун-т. 2019. С. 178-181.
9. Семенов Ю.Н., Дюканова Н.М. Застосування фразових банків у англійських академічних текстах // Актуальні проблеми іноземної філології. Луцьк. 2020. № 12. С. 192-197.
10. Day, Robert A. 1995. *How to Write and Publish a Scientific Paper*. New York: Oryx Press, 228 p.
11. Morley, John. 2018. The Academic Phrasebank: an academic writing resource for students and researchers <http://www.phrasebank.manchester.ac.uk/index.htm>
12. Swales, John. 1990. *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press. 260 p.

References:

1. Ільченко, О.М. (2019) Angliiska dlia yfukovtsiv [The Language of Science: Guidance / 5nd edition, reviewed] Kyiv, Ukraine: Press house 'Edelveis' [in Ukrainian].
2. Diukanova, N.M., Kasianenko, A.L. (2018) Osnovy redaguvannia naukovykh statey napysanykh angliiskoiu movoiu [Fundamentals of Research Papers Written in English Editing]. *Problemy osvity. Problems of Education: Collection of scientific papers*. No. 89. P. 125-133 [in Ukrainian].
3. Bogatyrev, A.A., Tikhomirova A.V. (2015) Alternativnaya stilistika nauchnogo teksta v kontekste formirovaniya interkulturnoy akademicheskoy tekstovoy kompetentsii [Alternative stylistics of scientific text in the context of formation of inter-cultural academic text competence]. *Mir lingvistiki i Komunikatsii, World of Linguistics & Communication*. No. 5 (jubilee). URL: http://tverlingua.ru/archive/042/08_42.pdf [in Russian].

4. Bogatyrev, A.A., Krasilnikova, N.V., Tikhomirova, A.V. (2020) Puti formirovaniya professionalnoy kommunikativnoy kompetentsii v neyazykovom vuze i inostrannyi yazyk [Ways of professional communicative competence formation in non-language university and the foreign language] *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia "Yazykovyi diskurs v sotsialnoy praktike."* - *Proceedings of International Scientific and Practical Conference "Language discourse in social practice"*, 6-14. [in Russian]
5. Olexandrova, G.O., Diukanova, N.M. (2016) Osnovy redaguvannia angliiskoi naukovo-tekhnochnoi prozy [Fundamentals of English Scientific and Technical Prose Editing] *Intellectual Archives*. – Toronto: Shiny World Corporation (Canada). November – December. Vol. 5. No. 6. P. 91-98 [in Ukrainian].
6. Olexandrova, G.O., Diukanova, N.M., Kasianenko, A.L.(2019) 'Academic Phrasebank' v akademichnykh tekstakh angliiskoiu movoiu ['Academic Phrasebank' in Academic Texts in English] . *Problemy osvity. Problems of Education*. Collection of scientific papers. No. 93. P. 49-58 [in Ukrainian].
7. Bourdieu P., Passeron, M. (1994) Academic Discourse: Linguistic Misunderstanding and Professional Power. Stanford: Stanford University Press [in English].
8. Miroljubova, N.A. (2019) Akademicheskaya gramotnost kak sotsalnaia praktyka v kontekste professionalnoy inoyazychnoy kompetentsii [Academic literacy as a social practice in the context of competence-oriented approach to education] *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia "Yazykovyi diskurs v sotsialnoy praktike."* - *Proceedings of International Scientific and Practical Conference "Language discourse in social practice"*, 178-181. [in Russian].
9. Semenov Yu.M., Diukanova N.M. (2020) Zastosuvannia frazovykh bankiv v angliiskikh akademichnykh tekstakh [Application of Phrasebanks in English academic texts] *Aktualni problem inozemnoi fololohii. Current Problems of Foreign Philology*. Lutsk.2020. No. 12. 192-197. [in Ukrainian]
10. Day, Robert A. (1995) How to Write and Publish a Scientific Paper New York: Oryx Press [in English].
11. Morley, John (2018) The Academic Phrasebank: an academic writing resource for students and researchers [in English] <http://www.phrasebank.manchester.ac.uk/index.htm>
12. Swales, John (1990) Genre Analysis: English in Academic and Research Settings. Cambridge: Cambridge University Press [in English]